

китайского народов традиционные обычаи и обряды при рождении ребенка представляли собой стройную систему, в которой нашли отражение различные стороны народной культуры быта, жизненной философии, религии, мировосприятия и миропонимания. Сдержанное и в то же время трепетное отношение наших предков к появлению новой жизни в семье составляет, пожалуй, самую главную духовно-нравственную ценность двух народов.

Список использованных источников

1. Грэй, Дж. Г. История Древнего Китая / Г. Дж. Нрэй ; пер. с англ. А. Б. Вальдман. – М. : ЗАО «Центрполиграф», 2006. – 606 с.
2. Крюков, М. В. Китайский этнос в средние века (XII–XIII вв.) / М. В. Крюков, В. В. Малявин, М. В. Софронов. – М. : Наука, 1984. – 336 с.
3. Крук, Я. Сімволіка беларускай народнай культуры / Я. Крук. – 2-е выд., стэр. – Мінск : Ураджай, 2001. – 350 с.
4. Беларусы. Сям’я / В. К. Бандарчык, Г. М. Курыловіч, Т. І. Кухаронак [і інш.]. – Мінск : Бел. навука, 2001. – Т. 5. – 375 с.
5. Радзіны. Абрад. Песні / уклад і сістэм. тэкстаў Г. А. Пятроўскі, апісанне абрадаў Т. І. Кухаронак ; рэдкал. : А. С. Фядосік [і інш.]. – Мінск : Бел. навука, 1998. – 637 с.
6. Энциклопедия Китая: обычаи и обряды китайцев [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.abirus.ru/content/552/>. – Дата доступа : 10.01.2017.

УДК 37.091.3:811.161.3'16:811.581'16-057.87

А. Д. Дакукін

ТРАДЫЦЫЙНАЯ КУЛЬТУРА БЕЛАРУСКАГА І КІТАЙСКАГА НАРОДАЎ ЯК АДМЕТНЫ АБ’ЕКТ ДЛЯ НАВУКОВА-ДАСЛЕДЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

У артыкуле характарызуюцца навукова-даследчыя работы вучняў ДУА “Гімназія № 56 г. Гомеля імя А. А. Вішнеўскага”, прысвечаныя асэнсаванню спецыфікі традыцыйнай культуры беларусаў і кітайцаў. Адзначаецца, што найбольшую цікавасць выклікае вывучэнне традыцыйнай міфалогіі двух народаў. Актуальным з’яўляецца і даследаванне фразеалогіі, а таксама зместава-фармальных уплываў усходняй літаратуры на беларускае прыгожае пісьменства.

Кожны народ стварае ўласную адметную культуру, што абумоўлена прыродна-кліматычнымі ўмовамі яго пражывання, геаграфічным становішчам краіны, ступенню развіцця эканомікі і інш. Менавіта таму усякая этнічная супольнасць мае сваю ўнікальную карціну свету, сваю ментальнасць, якая выражаецца ў мове, а таксама ў пэўных традыцыйных трывалых вобразах (міфалагемах, архетыпах, канцэптах). Адпаведна, культура з'яўляецца вельмі цікавым матэрыялам для даследавання, бо зараз асноўная ўвага навукоўцаў скіроўваецца на адлюстраванне чалавека і яго стасункаў са з'явамі навакольнага свету. Вывучэнне культуры выглядае цалкам лагічным, паколькі, па-першае, яна мае сувязь з мовай і чалавечым мысленнем. Па-другое, адбываецца і пераасэнсаванне самой культуры, яе месца ў жыцці. Г. Кісліцына слухна адзначае, што “змены ў разуменні ролі культуры ў апошнія дзесяцігоддзі мінулага стагоддзя набылі якасны характар, што было выклікана не столькі рэвізіяй усталяваных сацыяльна-філасофскіх канцэпцый, колькі глабальнасцю тых змен, што адбыліся з самой культурай...” [1, с. 161]. Нельга таксама не згадаць і актыўныя працэсы глабалізацыі, у выніку якіх адбываецца пашырэнне і распаўсюджванне набыткаў культур розных народаў свету, але адначасова заўважаецца і ўзрастанне цікавасці да ўласнай народнай культуры, жаданне яе захаваць.

У дадзеным артыкуле асэнсуюем, як можна выкарыстаць адметнасці культур Беларусі і Кітая ў працэсе падрыхтоўкі вучнёўскіх навукова-даследчых работ. Абапірацца мы будзем на вопыт настаўнікаў ДУА “Гімназія № 56 г. Гомеля імя А. А. Вішнеўскага”. Гэтая гімназія з'яўляецца першай у вобласці ўстановай, дзе вучні ў якасці замежнай моцью вывучаць кітайскую мову, прычым настаўнік з'яўляецца яе носьбітам. Адпаведна, праводзяцца вучэбныя, факультатывыя і стымулюючыя заняткі, ладзяцца разнастайныя мерапрыемствы, святы, сустрэчы. Не магло гэта не адбіцца і на навукова-даследчай дзейнасці вучняў, паколькі ў іх маецца ўнікальная магчымасць асэнсаваць спецыфіку не толькі блізкіх культур (напрыклад, беларускай, рускай, украінскай), але і правесці паралелі з больш аддаленай ад нас культурай Кітая.

Так, адной з самых цікавых для асэнсавання з'яўляецца народная міфалогія. Беларуская вусная народная творчасць вывучаецца ў V–VI класах, а ўяўленне пра аўтарскія міфалагемы вучні атрымліваюць, напрыклад, у IX класе, калі знаёмяцца з творамі Я. Баршчэўскага. Адпаведна, тэма будзе актуальнай і карыснай для вучняў, бо яны ўжо валодаюць інфармацыяй з урокаў літаратуры, а таксама маюць пэўныя фонавыя веды з асабістага досведу, СМІ і інш.

Як ужо адзначалася, у гімназіі вывучаецца кітайская мова, таму цікава было параўнаць міфалагічныя ўяўленні беларусаў (фальклорныя і літаратурныя) з уяўленнямі кітайцаў. Нягледзячы на тое што дзве краіны знаходзяцца далёка адна ад адной, у міфалогіі іх народаў можна знайсці шмат падобнага: міф пра ўтварэнне свету з яйка, наяўнасць міфалагемы Сусветнага дрэва, а таксама існаванне ў навакольнай прасторы разнастайных істот (напрыклад, беларускі цмок вельмі блізкі да кітайскага дракона, а Вужыны кароль нагадвае бостваў Нюй-ва і Фу-сі) і інш.

Мы з вучнямі якраз звярнуліся да вывучэння згаданых вышэй міфічных персанажаў. У выніку выявілася, што беларускі цмок – гэта велізарны крылаты вогненны змей, які нярэдка мае адразу некалькі галоў. Ён вылупляецца з яйка, знесенага чорным пеўнем, і можа прыносіць свайму гаспадару разнастайныя скарбы. Ад прыроды цмок лянівы. Калі ж гэтага міфічнага персанажа разлаваць, то ён можа адпомсціць крыўдзіцелю. У цэлым, цмок з’яўляецца даволі небяспечай і злой істотай. Дракон жа з’яўляецца адным з самых распаўсюджаных персанажаў у кітайскай міфалогіі. Ён увасабляе прыродную стыхію, а таксама вярхоўнае боства. Найбольш цікавы ў дадзеным плане Лунван – “цар драконаў Усходняга мора”. Ён быў вельмі вялікага памеру, меў сваё войска з марскіх насельнікаў, кіраваў громам і ветрам, мог выклікаць дождж. Традыцыйна рысамі дракона надзяляюцца, напрыклад, першапродак Пань-гу і імператар Хуань-дзі. У беларускай міфалогіі вужы – гэта добрыя істоты, падобныя да дамавікоў, што ахоўвалі гаспадарку. Людзі добра ставіліся да вужоў і дазвалялі ім жыць у сваіх хатах ці хлявах. Вужы у сваю чаргу папярэджвалі гаспадароў аб небяспецы і дапамагалі ім. Галоўным сярод гэтых змей быў Вужыны кароль – самы вялікі вуж з каронаю на галаве. Увосень, на Узвіжанне, усе змеі на чале з каралём збіраюцца ў адно месца і хаваюцца пад зямлю, каб перачакаць халады. У кітайскай культуры змеі, як правіла, з’яўляюцца носьбітамі адмоўных якасцяў. Але таксама можна знайсці і прыклады станоўчых змеепадобных істот. Аднымі з самых вядомых з’яўляюцца Нюй-ва і Фу-сі – боствы з чалавечай галавой і змянімым тулавам.

Бачна, што названыя істоты маюць адрозненні паміж сабой: цмок і Вужыны кароль – персанажы ніжэйшай міфалогіі, а дракон, Нюй-ва і Фу-сі з’яўляюцца боствамі. Цмок часта мае некалькі галоў, а таксама можа вывяргаць агонь. У дракона жа ёсць толькі адна галава, затое ён вылучаецца сваімі вялікімі памерамі. Агульным для ўсіх персанажаў з’яўляюцца змеепадобны знешні выгляд і надзяленне рознымі магічнымі здольнасцямі (прынясенне багацця і ўдачы, выкліканне дажджу,

пераўвасабленне, кіраванне ўласнай арміяй, нават стварэнне ўсяго свету). Такім чынам, можна звязаць ўзнікненне дадзеных міфічных істот з традыцыйнымі вераваннямі старажытных людзей. Раней ўсе прадметы вакол, расліны і жывёлы абагаўляліся. З цягам часу яны пачалі надзяляцца чалавечымі якасцямі, сталі больш падобнымі да людзей. Менавіта таму мы можам сустрэць у міфах жывёл, якія размаўляюць, людзей з драконавым тварам або рагамі і інш. Гэта было характэрна для ўсіх народаў, таму мы можам назіраць пэўнае падобнаства ў вонкавым выглядзе, характарыстыках і паводзінах прааналізаваных беларускіх і кітайскіх міфічных істот.

Таксама адметным аб'ектам для даследавання з'яўляецца фразеалогія, паколькі яна найбольш яскрава адлюстроўвае моўную карціну свету народа. Так, у кітайскіх фраземах і прыказках з кампанентамі-фітонімамі часта сустракаецца вобраз ружы, які сімвалізуе чалавечую прыгажосць, півоня звязваецца з раскошай, а панурага і бурклівага чалавека параўноўваюць з бамбукам.

У апошнія гады актыўна стала перакладацца на беларускую мову спадчына кітайскіх пісьменнікаў, напрыклад, Лі Бо, Ду Фу і іншыя. Яшчэ раней у нашу літаратуру ўвайшлі шматлікія ўсходнія цвёрдыя формы верша. Першымі іх пачалі ствараць па-беларуску яшчэ М. Багдановіч і У. Дубоўка, а зараз актыўна пішуць А. Глобус, М. Адамчык, Э. Акулін і інш. Адпаведна, цікава было параўнаць светабачанне беларускіх і кітайскіх творцаў. Асобна варта згадаць, канешне, постаць Алеся Разанава, які ў сваіх творах не толькі глыбока асэнсоўвае нацыянальныя беларускія архетыпы, але і цікавіцца спецыфікай культур іншых народаў (ён пераклаў на беларускую мову шэраг хоку Басё і нават вынайшаў свой адметны жанр – пункцір), таму ў ягоных тэкстах можна бачыць, па заўвазе даследчыкаў, уплыў такіх традыцыйных накірункаў філасофскай думкі Усходу, як даасізм і дзэн-будызм. У іх аснову пакладзены прынцыпы старажытнакітайскай натурфіласофіі і вучэнне Інь-Ян. Сутнасць апошняга ў тым, што “нічога не можа існаваць у часовай катэгорыі «заўсёды», нішто не з'яўляецца па сваёй сутнасці дрэнным ці добрым” [2, с. 43]. Падобнае можам бачыць, напрыклад, якраз у некаторых пункцірах А. Разанава.

З прыведзеных прыкладаў бачна, што азначаныя тэмы, па-першае, сапраўды могуць зацікавіць вучняў, а па-другое, яшчэ дастаткова поўна не асэнсаваны ў даступных нам айчынных крыніцах.

Важна адзачыць і тое, што пры працы над навукова-даследчымі работамі ў вучняў выпрацоўваюцца пэўныя кампетэнцыі – “набытыя ў працэсе навучання і выхавання здольнасці ажыццяўляць дзейнасць у адпаведнасці з атрыманай адукацыяй” [3]. Напрыклад, вельмі важнымі выступаюць камунікатыўныя кампетэнцыі, якія характарызуюць асаблівасці зносінаў паміж людзьмі. Каб камунікацыя была паспяховай (г. зн. каб суб’есднік ці слухач правільна зразумеў адрасаваную яму інфармацыю), трэба дакладна асэнсаваць яе мэты, абраць адпаведную стратэгію пабудовы выказвання і маўленчыя паводзіны. Даследчыя работы, звязаныя з кітайскай мовай і культурай, нярэдка змяшчаюць пэўныя словы або цытаты па-кітайску. Адпаведна, неабходна правільна іх перадаць у вусным маўленні, захаваўшы змест, паколькі згаданая мова з’яўляецца тонавай. У выпрацоўцы камунікатыўных кампетэнцый нам дапамагло тое, што настаўнік кітайскай мовы з’яўляецца яе носьбітам і можна было адразу высветліць сэнс незразумелых слоў, правільна пабудаваць выказванне і падабраць яго інтанаванне. Для правільнага абазначэння па-кітайску разнастайных лінгвістычных тэрмінаў, назваў міфічных персанажаў і пад. мы карысталіся руска-кітайскім слоўнікам, а таксама дадзенымі з інтэрнэт-крыніц.

У апошні час актыўна павялічваецца ўзаемадзеянне паміж Беларуссю і Кітаем. Узрастае, адпаведна, і цікавасць людзей да культур абедзвюх краін. Не выключэннем з’яўляецца і школьная адукацыя. У ДУА “Гімназія № 56 г. Гомеля імя А. А. Вішнеўскага” вучні могуць вывучаць кітайскую мову ў якасці замежнай, прычым у іх маецца ўнікальная магчымасць асэнсаваць спецыфіку не толькі блізкіх культур (напрыклад, беларускай, рускай, украінскай), але і правесці паралелі з больш аддаленай ад нас культурай Кітая. Актыўна гэты працэс адбываецца дзякуючы ў тым ліку і разнастайным навукова-даследчым работам. Атрыманая ў выніку інфармацыя ўзбагачае досвед вучняў і стымулюе далейшую пазнаваўчую дзейнасць.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Кісліцына, Г. М. Постмадэрнізм і актуальныя праблемы нацыянальнай літаратуры / Г. М. Кісліцына // Літаратура пераходнага перыяду: тэарэтычныя асновы гісторыка-літаратурнага працэсу. – Мінск : Беларус. навука, 2007. – С. 161–178.

2. Лозка, Т. А. Творчасць А. Разанава ў святле ўсходняй філасофіі / Т. А. Лозка // Известия Гомельского государственного университета имени Ф. Скорины. – 2006. – № 1 (34). – С. 43–48.

3. Образовательные стандарты общего среднего образования / Нацыянальны адукацыйны партал [Электронный ресурс]. – 2019. – Режим доступа : <https://adu.by/ru/homepage/obrazovatelnyj-protses-2019-2020-uchebnyj-god/obshchee-srednee-obrazovanie/2577-obrazovatelnye-standarty-obshchego-srednego-obrazovaniya.html>. – Дата доступа : 02.09.2019.

УДК 398.332.42(=581)(=161)

Дин Ицзя

ОСОБЕННОСТИ ДАТИРОВАНИЯ НОВОГОДНИХ ПРАЗДНИКОВ В КИТАЕ И В СЛАВЯНСКИХ СТРАНАХ

Статья посвящена изучению различий в датировке китайского и славянского Нового года в историческом процессе. На Руси Новый год было принято отмечать в день весеннего равноденствия – 22 марта. Позже, в конце XIV века, эта важная дата была перенесена церковью на 1-е сентября, а уже в 1699 году, по указу Петра I новый год стали праздновать 1-го января. Сейчас в России, Беларуси и Украине новый год также празднуется 1-го января, традиционный же китайский Новый год отмечается в соответствии с новым лунным календарем, принятым в период императора У-ди и состоящим из 24-х сельскохозяйственных периодов. Согласно ему Новый год начинается в первый день первого лунного месяца.

Новый год – один из важнейших праздников и в Китае, и в восточнославянских странах. В ходе своего исторического развития и смены правящих династий в Китае его отмечали по-разному.

Дата Праздника Весны отличалась в зависимости от правящей династии. Династия Ся (2070 г. до н. э. – 1600 г. до н. э.) утвердила празднование первого числа первого месяца, династия Шан (1600 до н. э. – 1066 до н. э.) – первого числа двенадцатого месяца, династия Чжоу (1066 до н. э. – 221 до н. э.) – первого числа одиннадцатого месяца, династия Цинь (221–206 гг. до н. э.) – первого числа десятого месяца. В первый год великого царствования династии Западная Хань (206 г. н. э. – 25 г. н. э.), император У-ди (140–87 до н. э., седьмой император династии Хань) принял предложение известного китайского историка Сыма Цяня и других ученых использовать календарь Тайчу, согласно которому в году 365 дней, а в одном лунном месяце 29 дней. Он установил лунный календарь в качестве сельскохозяйственного